

Prof. dr hab. Paweł Drobnik

Poznań, 05.08.2023

sztuki muzyczne
dyscyplina artystyczna instrumentalistyka
Akademia Muzyczna im.I.J.Paderewskiego
w Poznaniu

Zleceniodawca recenzji

Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku – pismo Przewodniczącego Rady Dyscypliny Artystycznej z dnia 06.06.2023 roku, zlecenie podjęte na podstawie Uchwały Senatu Akademii Muzycznej w Gdańsku (Uchwała nr 70/2023) z dnia 22.05.2023 roku oraz na podstawie art.14 ust. 2 pkt. 2 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku tekst jednolity o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki w zw. z art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 roku *Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.*

Dotyczy

Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego z dnia 1.04.2019 roku w sprawie:

- wszczęcia, na wniosek Pana mgra Artura Józefa Gadzały przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka (Uchwała nr 75/2018-2019)

Do nadesłanego mi przez przewodniczącego Rady Dyscypliny Artystycznej pisma sygnowanego datą 6.06.2023 roku z prośbą o sporządzenie recenzji rozprawy doktorskiej Pana mgra Artura Józefa Gadzały zostało dołączone dzieło artystyczne wraz z opisem zatytułowanym - ***Klarnet w twórczości Benedykta Konowalskiego. Studium oraz charakterystyka wybranych dzieł*** i jego tłumaczeniem na język angielski oraz płyta z materiałami nutowymi.

Recenzja

Praca doktorska Pana mgra Artura Gadzały *Klarnet w twórczości Benedykta Konowalskiego. Studium oraz charakterystyka wybranych dzieł* przygotowana pod kierunkiem promotora dra hab. Grzegorza Wieczorka zawiera dzieło artystyczne złożone z utworów zarejestrowanych na płycie CD oraz rozprawę teoretyczną pod powyższym tytułem.

Na dzieło artystyczne składają się następujące utwory:

1. *Pejzaż Polski* op.87
2. *Klezmerska dusza*
3. *III Fantazja na klarnet solo* op.305
4. *Metamorfozy ballada na klarnet solo* op.317
5. *Koncert na klarnet i orkiestrę smyczkową* op.108

Nagrania dokonano w dniach 28 i 29 stycznia 2020 roku w studio nagrań Muzykon w Gdańsku (realizator nagrania Sonia Dużał-Klepczyńska) oraz 16 czerwca 2022 roku w Sali koncertowej Filharmonii Podkarpackiej w Rzeszowie (realizator nagrania Bartłomiej Staniak).

Celem swoich muzycznych peregrynacji uczynił autor twórczość klarnetową Benedykta Konowalskiego, polskiego kompozytora, dyrygenta i pedagoga żyjącego w latach 1928-2021. Podkreślić należy, że dobór repertuaru stanowił wyzwanie dla solisty i był sprawdzianem jego wszechstronnych umiejętności – zarówno pod kątem poszukiwań odpowiedniej szaty dźwiękowej jak i zróżnicowanej interpretacji w znacznej mierze opierającej się w solowych utworach na organizacji planu agogicznego i czasu, który stanowi istotny element wypowiedzi artystycznej dla osiągnięcia zamierzonego celu muzycznego jakim jest wierny przekaz treści i wizji muzycznych kompozytora. Można w wybranych utworach odnaleźć echa znanych muzycznych skojarzeń przywołujących na myśl chociażby 3 Miniatury Krzysztofa Pendereckiego, czy impresjonistyczne klimaty muzyki Claude'a Debussy'ego. Choć utwory Benedykta Konowalskiego nie stanowią manifestu możliwości sonorystycznych klarnetu, to zawierają elementy zabawy niestandardowymi środkami wykonawczymi instrumentu (glissanda, frullata, dowolne operowanie czasem, brak kreski taktowej, skrajna dynamika). Wykonanie doktoranta w pełni obrazuje brawurę i lirykę zawartą w przedstawianych utworach, w których nie brakuje zmiennych nastrojów, wielości odcieni kolorystycznych zawartych w żywiołowych tańcach oraz przemyślanej narracji frazy. Walory artykulacyjne i dźwiękowe prezentacji

artystycznej pomagają w podkreśleniu detali muzycznych, co ma decydujący wpływ na ostateczny kształt całości. Dobra technika instrumentalna, intonacja i dźwięk oraz kreatywne podejście do tekstu podnoszą wartość nagranych dzieł. W każdym z utworów słychać fascynację prezentowaną literaturą muzyczną, a wykonanie odznacza się werwą oraz zaangażowaniem i przy tym pełne jest wewnętrznej dyscypliny. Wiedzę doktoranta na temat doboru środków wykonawczych odzwierciedla przemyślana interpretacja. Właściwe połączenie koncepcji dzieł z ekspresją wzbudza odpowiedni poziom doznań estetycznych podczas słuchania utworów, w których kompozytor posługuje się zuniwersalizowanym językiem muzycznym bazującym często na podobnych schematach formalnych oraz środkach wyrazowych. Tym większa zasługa doktoranta, który zastosował odpowiednią selekcję środków wykonawczych i przedstawił spójną wizję interpretacyjną ukazując naprzemiennie liryczną i wirtuozowską naturę swego instrumentu. Zarejestrowane na płycie utwory cechuje dbałość o dźwięk, niuanse dynamiczne oraz stylowa artykulacja, a elementy te służą osiągnięciu właściwego wyrazu artystycznego, zarówno w utworach na klarnet solo jak i w koncercie, który stanowi dominantę całego programu, i wydaje się być najbardziej wartościowym utworem, wartym dalszego rozpropagowania. W utworze tym doktorant zaszczepił współwykonawcom swoje koncepcje muzyczne osiągając równowagę brzmienia i spójność wykonawczą.

Opis dzieła artystycznego w sposób czytelny dokumentuje założony cel artystyczny i składa się z: wprowadzenia, 2 rozdziałów, zakończenia, bibliografii oraz aneksu z załączonymi materiałami nutowymi. Dysertacja zwraca uwagę swoją starannością formalną oraz edytorską. Rzetelność opracowania świadczy o dobrym przygotowaniu teoretycznym i wnikliwości badawczej doktoranta. Autor konsekwentnie realizuje założenia przedstawione we wstępie (wprowadzeniu). W rozdziale pierwszym przedstawia sylwetkę kompozytora oraz spis jego kompozycji w porządku chronologicznym z podziałem na poszczególne gatunki muzyczne – dzieła wokalne, wokально-instrumentalne, orkiestrowe w tym symfonie, dzieła instrumentalne oraz kameralne, a następnie dzieła solowe i kameralne napisane na klarnet stanowiące meritum pracy. W odniesieniu do dzieł solowych i kameralnych na klarnet to imponująca liczba 28 pozycji w różnych konfiguracjach instrumentalnych (a właściwie 27 w spisie tych utworów znalazł się również *Pianista fikus* – ballada żartobliwa na chór mieszany a capella z 2013 roku). Klarnet przewija się również w dziełach wokально-instrumentalnych oraz w symfoniach, co niewątpliwie świadczy o dostrzeżeniu przez kompozytora wszechstronnych możliwości klarnetu. Pewnym niedopełnieniem zdaniem piszącego tę recenzję jest brak informacji o stylu twórczości i idiomie kompozytorskim Benedykta Konowalskiego, tym bardziej, że praca koncentruje się na bogatym dorobku wyłącznie jednego kompozytora. W rozdziale drugim stanowiącym opis i charakterystykę wybranych utworów na klarnet autor poddaje je analizie formalnej, wyszczególniając elementy formy, agogikę oraz centra tonalne (skale), a także przedstawia krótką historię *życia estradowego* utworów. W części analitycznej doktorant wykazał się wiedzą teoretyczną i instynktem

badawczym, trafnie odkodowując polskie tańce ludowe w konkretnych strukturach melodyczno - rytmicznych *Pejzażu polskiego* oraz wyodrębniając w poszczególnych segmentach formalnych *Klezmerskiej duszy* tańce, charakterystyczne dla muzyki klezmerskiej z elementami muzyki ukraińskiej. Drobnym problemem okazała się deklinacja słowa bulglar, które czasami przybiera niewłaściwą odmianę. W następnych utworach – *III Fantazji na klarnet solo* op.305 oraz *Metamorfozach* - balladzie na klarnet solo op.317 autor ukazuje podobieństwo struktur formalnych obu utworów ilustrując to przykładami nutowymi. W ostatnim utworze - *Koncert na klarnet i orkiestrę smyczkową* op.108 autor dostrzega ducha muzyki Karola Szymanowskiego, co zresztą sugeruje podtytuł *In memoriam Karol Szymanowski*. Autor zauważa, że żaden utwór nie powstaje w kulturowej pustce i odnosi się tutaj do znakomitej pracy krakowskiego muzykologa Mieczysława Tomaszewskiego - *O muzyce polskiej w perspektywie intertekstualnej*. Właściwe i dokładne odczytanie partytur, głębokie przemyślenia nad kształtem interpretacji poparte analizą formalną wskazują na znamiona procesu twórczego.

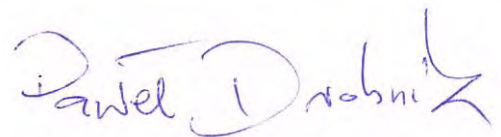
Praca opisowa prezentuje wysokie walory twórcze i odtwórcze, na uwagę zasługuje czystość edycji, jasny i rzeczowy język oraz umiejętność formułowania wniosków. Bibliografia zawiera polskie źródła książkowe z zakresu historii i estetyki muzyki, wydawnictwa encyklopedyczne oraz źródła internetowe. Atutem pracy są materiały nutowe zawarte w aneksie w większości opracowane przez doktoranta. Zmierzył się z trudną sztuką edytorstwa muzycznego, co nie wchodzi w zakres jego naukowej specjalności. Materiał nutowy wyedytowany przez doktoranta odbiega w kilku fragmentach od tekstu znajdującego się na płycie CD. W tym miejscu rodzi się pytanie czy był to krok świadomy, czy niezamierzony?

Reasumując należy stwierdzić, że praca doktorska Pana mgra Artura Gadzały stanowi gruntownie przygotowany merytorycznie projekt, ujmuje tematykę w sposób interesujący i oryginalny oraz posiada walory popularyzatorskie. Wskazuje na kompetencje instrumentalne oraz wrażliwość estetyczną autora.

Konkluzja

Praca doktorska Pana mgra Artura Gadzały – zarówno dzieło artystyczne zarejestrowane na nośniku CD jak i jego opis - jest ciekawym i nowatorskim podejściem do zagadnienia, stanowi twórczy wkład w rozwój reprezentowanej dziedziny artystycznej i zasługuje na wysoką ocenę. Niniejszym stwierdzam, że doktorant wykazał się wiedzą teoretyczną oraz umiejętnościami do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej. Rozwiązał założone zagadnienie artystyczne i spełnił bez zastrzeżeń wymagania art.13 ust. 1 ustawy z dnia 14.03.2003 roku.

Pracę doktorską Pana mgra Artura Gadzały przyjmuję.

A handwritten signature in blue ink that reads "Daniel Drobnik" followed by a stylized flourish.